

Motion till riksdagen 2009/10:So646

av **Birgitta Ohlsson och Tina Acketoft (fp)**

Insemination till ensamstående

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om införande av ensamståendeinsemination i Sverige.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att båda kvinnorna i en lesbisk relation ska ha rätt till insemination.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om kostnaderna för insemination.

Motivering

Möjligheten för ensamstående kvinnor att få tillgång till insemination har behandlats vid ett flertal tillfällen i riksdagen. Under allmänna motionstiden hösten 2008 väcktes 21 motioner av ledamöter från sex av de sju riksdagspartierna. Motionerna avslogs med följande motivering: ”När det gäller frågan om ensamstående kvinnors rätt till assisterad befruktning har utskottet erfarit att regeringen för närvarande analyserar frågan utifrån ett barnperspektiv. I detta arbete läggs särskilt fokus på barnets rätt att få kännedom om sitt biologiska ursprung. Utskottet utgår från att regeringen återkommer till riksdagen i frågan om så erfordras. Riksdagen bör därför inte ta något initiativ.”

Ensamståendeadoption är tillåten i Sverige men möjligheterna för ensamstående att adoptera är ytterst begränsade. På Adoptionscentrums webbplats stod i december 2008 följande om ensamståendes adoptioner: ”Det är många ensamstående som vill adoptera barn, men Adoptionscentrums möjligheter att hjälpa till är ytterst begränsade. När möjligheterna för ensamstående att adoptera från Kina upphörde, minskade möjligheterna och när nu avtalet mellan Sverige och Vietnam har sagts upp har Adoptionscentrums möjligheter att hjälpa ensamstående att adoptera blivit mycket små.”

Fel! Okänt namn på

Många kvinnor som fått detta besked väljer i stället att bli gravida genom insemination främst i Danmark. Kostnaden har legat mellan 7 500 och 75 000 kronor beroende på vilken metod som behövt användas och hur många försök det varit frågan om. Hur många barn totalt som fötts i Sverige efter ensamståendeinsemination finns ingen uppgift om.

Svensk lagstiftning om insemination i parförhållanden ger barnen rätt till att vid lämplig ålder söka sitt biologiska ursprung. Dansk lagstiftning ger inte den möjligheten. Forskning har visat att i Sverige får barnen sällan veta att de tillkommit genom insemination och sin rätt att söka upp sin biologiska far. När det gäller barn som fötts efter ensamståendeinsemination föreligger inte den problematiken. De vet hur de kommit till men har inte möjlighet att i vuxen ålder ta reda på sitt biologiska ursprung. Det är ett av flera skäl varför Sverige måste godkänna ensamståendeinsemination. Ett annat är att dessa kvinnor visserligen har rätt att adoptera men obetydlig chans att få ett adoptivbarn.

Ett skäl mot ensamståendeinsemination som brukar framföras i debatten är att barn har rätt till två föräldrar och att detta ger barnet en ekonomisk, social och rättslig trygghet. Susan Golombok är den forskare som ägnat mest tid åt att studera hur barn till ensamstående föräldrar har det. Hon konstaterar utifrån sin forskning att den grupp av ensamstående kvinnor som skaffar barn genom IVF eller insemination är en specifik undergrupp som utifrån en stark vilja att skaffa barn klarar det själva, och hittills har inte några negativa konsekvenser för barnet kommit i dagen. I en longitudinell studie med 21 ensamstående mammor som blivit gravida efter donatorinsemination kunde till exempel visas att barnen som då var två år hade färre emotionella och beteendemässiga problem än 46 barn till gifta kvinnor som genomgått donatorinsemination.

Vi kan inte finna att det finns några bärande skäl för att fortsätta att neka ensamstående kvinnor att bli gravida och föda barn efter IVF eller insemination.

För att möjliggöra ensamståendeinsemination bör en ändring införas i 6 kap. Insemination i lagen (2006:351) om genetisk integritet m.m. Det gäller 1 §, 3 § och 5. Texten skulle kunna lyda som följer:

1 § Insemination får utföras om kvinnan är gift, sambo eller ensamstående. För insemination i parförhållande krävs skriftligt samtycke av maken eller sambon. För ensamståendeinsemination krävs donators skriftliga avsägelse till faderskapet.

Av lagen (1994:1117) om registrerat partnerskap följer att vad som i detta kapitel sägs om make också gäller registrerad partner.

3 § Vid insemination som avses i 2 § skall läkaren pröva om det med hänsyn till makarnas, sambornas eller den ensamstående kvinnans medicinska, psykologiska eller sociala förhållanden är lämpligt att inseminationen äger rum. Inseminationen får utföras endast om det kan antas att det blivande barnet kommer att växa upp under goda förhållanden. Vägras insemination, får makarna, samborna eller den ensamstående kvinnan begära att Socialstyrelsen prövar frågan.

Fel! Okänt namn på

5 § Den som har avlats genom insemination med spermier från en man som kvinnan inte är gift eller sambo med eller fötts av ensamstående kvinna efter insemination har, om han eller hon uppnått tillräcklig mognad, rätt att ta del av de uppgifter om givaren som antecknats i sjukhusets särskilda journal. Har någon anledning att anta att han eller hon avlats genom sådan insemination, är socialnämnden skyldig att på begäran hjälpa denne att ta reda på om det finns några uppgifter antecknade i en särskild journal.

I ovan nämnda lag 6 kap. 5 § om insemination ges den som har avlats genom insemination möjlighet att söka sitt biologiska ursprung. Den möjligheten fanns med i den ursprungliga lagen från 1984 (SFS 1984:1140). Dock visar det sig att många av barnen inte kan ta vara på sin rätt eftersom föräldrarna inte berättar för dem hur de kommit till världen.

Insemination i parförhållanden

Det är stora variationer mellan landstingen när det gäller att möta pars behov av insemination. Kostnaderna kan vara lägre för heterosexuella än för lesbiska par. Elva av landstingen tillåter insemination för bara den ena kvinnan, fem säger ja till att båda kan erbjudas försök och i ett har frågan inte diskuterats. De avgifter som tas ut varierar starkt från landstingstaxa till 8 000 kronor per försök, till och med högre. Vi anser att båda kvinnorna i ett lesbiskt parförhållande ska kunna få tillgång till insemination samt att kostnaderna för insemination bör harmoniseras så att skillnaderna mellan landstingen inte är så stora som idag.

Mot bakgrund av ovanstående bör riksdagen behandla denna motion och inte avföra den till förenklad behandling. Alltfler barn föds efter ensamståendeinsemination och lagen bör därför ändras. Detta bör riksdagen ge regeringen tillkänna.

Stockholm den 6 oktober 2009

Birgitta Ohlsson (fp)

Tina Acketoft (fp)